Samanta Schweblin - Matija Janeš

Čovjek bez sreće

Onoga dana kad sam navršila osam godina, moja sestra – koja nije podnosila da i na sekundu maknu pogled s nje – iskapila je cijelu šalicu izbjeljivača. Abi je imala tri godine. Prvo se osmjehnula, možda baš od gađenja, zatim je nabrala lice u preplašenu grimasu bola. Kad je mama ugledala praznu šalicu kako joj visi iz ruke, problijedjela je kao i ona.

„Abi-moj-bože", bilo je sve što je mama rekla. „Abi-moj-bože." I još je prošlo nekoliko sekundi prije nego što se pokrenula.

Prodrmala ju je za ramena, ali Abi nije reagirala. Povikala je na nju, ali Abi ni tada nije reagirala. Otrčala je do telefona i nazvala tatu, a kad je dotrčala natrag, Abi je i dalje stajala, sa šalicom što joj je visjela iz ruke. Mama joj je istrgnula šalicu i bacila je u sudoper. Otvorila je hladnjak, izvadila mlijeko i nalila ga u čašu. Zagledala se u čašu, potom je pogledala Abi pa uopet čašu te je na kraju bacila i čašu u sudoper. Tata, koji je radio jako blizu kuće, smjesta je stigao, ali mama je svejedno stigla još jednom odigrati cijelu točku s čašom mlijeka prije nego što je on potrubio i viknuo.

Mama je projurila kao strijela, noseći Abi na prsima. Ulazna vrata, ograda i vrata automobila ostala su otvorena. Tata je još nekoliko puta potrubio, a mama je, već sjedeći u autu, zaplakala. Tata je morao dva puta viknuti na mene prije no što sam shvatila kako je meni pripala dužnost da zatvorim vrata.

Presjekli smo prvih deset ulica prije nego što sam uspjela zatvoriti vrata i zavezati pojas. No kad smo stigli do avenije, promet je doslovno stajao. Tata je trubio i vikao: „Vozim u bolnicu! Vozim u bolnicu!" Automobili oko nas neko su vrijeme manevrirali, čudesno nas uspijevali propustiti, ali samo nekoliko metara dalje sve bi počinjalo ispočetka. Tata je zakočio iza sljedećeg auta, prestao je trubiti i glavom udario u upravljač. Nikad ga dotad nisam vidjela takvog. Trenutak smo šutjeli, a onda se uspravio i u retrovizoru pogledao u mene. Okrenuo se i rekao mi: „Skini gaćice."

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/2.6.lt.6

Nosila sam školsku uniformu. Sve moje gaćice bile su bijele, ali tada o tome nisam razmišljala i nije mi bilo jasno što to tata od mene traži. Uhvatila sam se rukama za sjedalo radi boljeg oslonca. Pogledala sam mamu, a ona je viknula: „Skini jebene gaćice!"

I ja sam ih skinula. Tata mi ih je istrgnuo iz ruku. Spustio je prozor, ponovno zatrubio i gurnuo moje gaćice van. Podignuo ih je visoko, derao se i neprestano trubio, i cijela se avenija okrenula i vidjela ih. Gaćice su bile malene, ali bile su jako bijele. Raskrižje iza nas hitna pomoć uključila je sirenu, brzo nas sustigla i otpratila nas. Tata je nastavio mahati gaćicama sve dok nismo stigli u bolnicu.

Ostavili su auto odmah uz vozila hitne pomoći i smjesta izišli. Ne čekajući nas, mama je s Abi otrčala u bolnicu. Nisam bila sigurna trebam li izići ili ne: nisam imala gaćice i htjela sam otkriti gdje ih je tata ostavio, ali nisam ih vidjela ni na prednjim sjedalima ni u njegovoj ruci, koja je već izvana zatvarala vrata auta.

„Idemo, idemo", rekao je.

Otvorio je moja vrata i pomogao mi da izađem. Zaključao je automobil. Nekoliko me puta potapšao po ramenima kad smo ušli u glavno predvorje. Mama je izišla iz neke sobe u dnu hodnika i mahnula nam. Laknulo mi je kad sam vidjela da je progovorila, objašnjavala je nešto medicinskim sestrama.

„Ostani ovdje", rekao je tata i pokazao mi prema narančastim sjedalima s druge strane hodnika.

Sjela sam. Tata je ušao u ordinaciju s mamom i ja sam dugo čekala. Ne znam koliko, ali dugo. Spojila sam koljena, sasvim ih priljubila i pomislila na sve što se u samo nekoliko minuta dogodilo i na mogućnost da je netko iz razreda vidio predstavu s mojim gaćicama. Kad sam se uspravila, uniforma se rastegnula i guzom sam dodirnula dio plastike na stolici. S vremena na vrijeme medicinska je sestra ulazila ili izlazila iz ordinacije i čulo se kako se moji roditelji prepiru. Kad sam se jednom malo protegnula, uspjela sam vidjeti Abi kako se nemirno pomiče na nosilima, i tad sam znala da neće umrijeti, barem danas. Još sam neko vrijeme čekala. Onda je došao neki čovjek i sjeo kraj mene. Ne znam odakle se stvorio, nisam ga prije vidjela.

„Kako ide?" upitao je.

Mislila sam mu reći „evo dobro”, što mama uvijek odgovori kad je netko pita, iako nam je trenutak prije rekla da je izluđujemo.

„Dobro”, rekla sam.

„Čekaš nekoga?”

Kratko sam promislila. Nisam nikoga čekala, ili to barem nisam željela u tom trenutku. Tako da sam opovrgnula, a on je rekao: „A zašto onda sjediš u čekaonici?”

Shvatila sam da je riječ o proturječu. On je otvorio torbicu koja mu je bila na koljenima. Malo je prokopao po njoj, ne žureći. Onda je iz novčanika izvukao roskast papir.

„Evo ga, znao sam da ga negdje imam.”

Na papiru je pisalo „92”.

„Za ovo dobiješ sladoled, ja te častim”, rekao je.

Rekla sam mu da ne želim. Ne smiješ ništa uzimati od stranaca.

„Ali besplatno je, osvojio sam ga.”

„Ne.”

Pogledala sam preda se i zašutjeli smo.

„Kako hoćeš”, rekao je on, bez ljutnje.

Izvadio je iz torbice časopis i počeo ispunjavati križaljku. Vrata ordinacije ponovno su se otvorila i čula sam tatu kako govori: „Neću pristati na glupost tog kalibra.” Sjećam se jer tata tako završava gotovo svaku prepirku, ali čovjek kao da se na to nije obazirao.

„Danas mi je rođendan”, rekla sam.

„Danas mi je rođendan”, ponovila sam za sebe, „što bih trebala?”

Označivši jedno polje, on je odložio olovku i iznenađeno me pogledao. Kimnula sam, ne gledajući u njega, svjesna da je njegov pogled ponovno na meni.

„Ma...”, rekao je i sklopio časopis, „ponekad mi nije lako shvatiti žene. Ako ti je rođendan, što radiš u čekaonici?”

Ništa mu nije moglo promaknuti. Ponovno sam se uspravila na sjedalu i ustanovila da mu, čak i sad, dosežem jedva do ramena. On se nasmiješio i ja sam si popravila frizuru. A onda sam rekla: „Nemam gaćice."

Ne znam zašto sam to rekla. Naime, bio mi je rođendan i nisam imala gaćice, samo sam o tome razmišljala. On me i dalje gledao. Možda se preplašio, ili uvrijedio, shvatila sam da je bilo nečega prostog u onome što sam upravo izrekla, makar to nisam htjela.

„A rođendan ti je", rekao je.

Kimnula sam.

„Nije pošteno. Čovjek ne može hodati bez gaćica na svoj rođendan."

„Znam", rekla sam, i to sasvim uvjerena, jer sam upravo otkrila kakvu sam nepravdu pretrpjela zbog ovog darmara oko Abi.

On je na trenutak zašutio. Potom je pogledao prema velikim prozorima koji su gledali na parkiralište.

„Znam gdje možemo nabaviti gaćice", rekao je.

„Gdje?"

„Problem riješen." Skupio je svoje stvari i ustao.

Nisam bila sigurna trebam li i ja ustati. Upravo zato što nisam nosila gaćice, ali i zato što nisam znala govori li istinu. Pogledao je prema šalteru na ulazu i jednom rukom pozdravio bolničarke.

„Odmah se vraćamo", rekao je i pokazao prema meni. „Rođendan joj je."

Dragi Bože i Djevice Marijo, pomislila sam, samo neka šuti o gaćicama, ali nije ništa rekao. Otvorio je vrata, namignuo mi, i znala sam da mu mogu vjerovati.

Izišli smo na parkiralište. Ovako stojećke, jedva sam mu sezala do struka. Tatin je auto i dalje bio uz vozila hitne pomoći, a neki je policajac ljutito kružio oko njega. Zaustavila sam pogled na njemu i on nas je vidio kako se udaljavamo. Vjetar mi se omotao oko nogu, popeo se i napuhao mi uniformu; morala sam hodati pridržavajući je, sasvim skupljenih nogu.

On se okrenuo da provjeri idem li za njim i vidio kako se borim s uniformom.

„Bolje da hodamo bliže zidu."

„Hoću znati kamo idemo."

„Ne budi mimoza, darling."

Prešli smo aveniju i ušli u šoping-centar. Bio je prilično ružan, ne vjerujem da je mama znala za njega. Hodali smo do kraja, do velikog dućana s odjećom, stvarno ogromnog; mama sigurno ni za njega nije znala. Prije nego što smo ušli, rekao mi je: „Nemoj se izgubiti." A zatim mi je dao ruku, koja je bila hladna i jako mekana. Pozdravio je blagajnice jednakim pokretom kao i bolničarke na izlazu iz bolnice, ali nisam vidjela da mu je itko odzdravio. Prolazili smo između polica s odjećom. Osim haljina, hlača i majica, bilo je radne odjeće: kaciga, žutih tregerica kakve nose smetlari, kuta za čistačice, plastičnih čizama, pa čak i alata. Pitala sam se kupuje li on ovdje svoju odjeću i upotrebljava li što od toga, a onda sam se zapitala kako se zove.

„Evo nas."

Oko nas su bili redovi muškoga i ženskoga donjeg rublja. Nadohvat ruci bila mi je velika košara s golemim gaćicama, većim od svih koje sam ikada vidjela, i to po tri pesosa. Od jednih takvih gaćica mogle su se napraviti tri za osobu moje veličine.

„Ne te", rekao je, „ovamo." I odveo me malo dalje, na dio s manjim gaćicama. „Gledaj kakve sve gaćice imaju... Koje ćemo odabrati, my lady?"

Bacila sam pogled. Gotovo sve su bile ružičaste ili bijele. Pokazala sam jedne bijele, među rijetkima bez mašnice.

„Ove", rekla sam. „Ali nemam čime platiti."

Malo se približio i rekao mi na uho: „Nema potrebe za tim."

„Ti si vlasnik?"

„Ne. Rođendan ti je."

Nasmiješila sam se.

„Ali moramo još potražiti. Da budemo sigurni."

„OK, darling", rekla sam.

„Nemoj govoriti, 'OK, darling'", rekao je, „ili ću postati mimoza." I oponašao me kako si pridržavam suknju na parkiralištu.

Nasmijao me. A kad se prestao šaliti, zatvorio je šake, ispružio ih ispred mene i držao tako dok nisam shvatila i dodirnula desnu. Otvorio ju je: bila je prazna.

„Još stigneš odabrati drugu."

Dodirnula sam drugu. Nisam odmah shvatila da je riječ o gaćicama jer nikad nisam vidjela crne. Bile su za djevojčice, jer su imale crna srca, toliko malena da su izgledala kao točkice, i Kittyno lice sprijeda, gdje inače bude ona mašnica koju ni mama ni ja ne volimo.

„Treba ih isprobati", rekao je.

Prislonila sam gaćice na prsa. On mi je opet dao ruku i otišli smo do kabina. Činilo se da u njima nema nikoga. Zavirili smo unutra. Rekao je da ne zna može li ući jer su te samo za žene. Da ću morati sama. Ništa čudno jer, osim ako je riječ o nekom jako poznatom, nije dobro da te vide u gaćicama. Ali bojala sam se sama ući u garderobu, ući sama ili još gore: izići i shvatiti da nema nikoga.

„Kako se zoveš?" upitala sam.

„To ti ne mogu reći."

„Zašto?"

On se nagnuo naprijed. Tako se spustio gotovo na moju visinu, ili sam ja ipak bila za koji centimetar viša.

„Jer su me urekli."

„Urekli? Što znači 'urekli'?"

„Žena koja me mrzi kazala je da ću umrijeti kad sljedeći put izgovorim svoje ime."

Mislila sam da se možda opet šali, ali rekao je to vrlo ozbiljno.

„Možeš mi ga napisati."

„Napisati?"

„Ako ga napišeš, nećeš ga reći, nego napisati. A ako budem znala tvoje ime, mogu te dozvati i neće me biti toliko strah da sama uđem u kabinu."

„Ali ne možemo to znati. Što ako toj ženi 'napisati' također znači 'reći'? Ako je pod 'reći' mislila na 'otkriti', prenijeti svoje ime kako god."

„A kako će ona to znati?"

„Ljudi nemaju povjerenja u mene, ja sam čovjek s najmanje sreće na svijetu."

„To nije istina, to nikako ne možeš znati."

„Znam što ti govorim."

U isti smo tren pogledali u gaćice u mojim rukama. Pomislila sam da bi mi roditelji uskoro mogli biti gotovi.

„Ali rođendan mi je", rekoh.

I možda sam to učinila namjerno, tako mi je došlo u tom trenutku: oči su mi se ispunile suzama. Zatim me on zagrlio, bio je to vrlo brz pokret, prekrižio je ruke iza mojih leđa i toliko me jako stisnuo da mi je lice utonulo u njegova prsa. Zatim me pustio, izvadio časopis i olovku, nešto napisao na desnom rubu korica, istrgnuo komadić papira i tri puta presavinuo prije nego što mi ga je pružio.

„Nemoj čitati", rekao je, pridignuo se i blago me pogurnuo prema garderobama.

Propustila sam pored četiri prazne kabine hodajući niz prolaz, a prije nego što sam skupila hrabrost i ušla u petu, spremila sam papirić u džep, okrenula se da ga vidim i nasmijali smo se jedno drugom.

Isprobala sam gaćice. Bile su savršene. Pridignula sam uniformu da bolje vidim kako mi stoje, bile su savršene, ali stvarno savršene. Stajale su mi nevjerojatno dobro, tata nikad ne bi tražio da njima maše iza kola hitne pomoći, pa čak i kad bi to učinio, ne bi me bilo toliko sram da će ih netko iz razreda vidjeti. Gledaj kakve gaćice ima curka, pomislili bi, kakve savršene gaćice. Shvatila sam da ih više ne želim skinuti. I još sam nešto shvatila, to da gaćice nemaju alarm. Imale su malen trag na mjestu gdje inače stoji alarm, ali alarma nije bilo. Još sam se neko vrijeme gledala u ogledalu, ia onda nisam više mogla izdržati i izvadila sam papirić, odmotala ga i pročitala.

Izišla sam iz kabine, a njega nije bilo ondje gdje smo se rastali, ali jest malo dalje, uz kupaće kostime. Pogledao me, i kad je vidio da u rukama nemam gaćice, namignuo mi je i ja sam ga uhvatila za ruku. Ovaj mi ju je put pritisnuo jače, nisam se bunila i krenuli smo prema izlazu. Vjerovala sam da zna što radi. Da ureknuti čovjek, s najmanje sreće na svijetu, zna kako se to radi. Prošli smo blagajnu na glavnom ulazu. Jedan od zaštitara nas je pogledao, namještajući si pojas. Što se njega tiče, čovjek bez imena mogao mi je biti otac, pomislila sam i osjetila ponos. Prošli smo uz alarmne uređaje na izlazu, prema ostatku šoping-centra, i nastavili dalje u tišini, cijelim hodnikom, sve do avenije. Upravo tad ugledala sam Abi, samu, nasred parkirališta. I mamu bliže nama, s naše strane avenije, kako gleda lijevo i desno. I tata nam je prilazio iz smjera parkirališta. Brzim korakom išao je za policajcem koji je prije razgledao njegov automobil, a sad je pak pokazivao prema nama. Sve se dogodilo vrlo brzo. Tata nas je vidio, uzviknuo mi ime i za nekoliko sekundi policajac i još dvojica za koje ne znam odakle su se stvorili već su nas zaskočili. On me pustio, ali ruka mi je nekoliko sekundi ostala ispružena prema njemu. Opkolili su ga i ružno ga gurnuli. Pitali su ga što je radio, pitali su ga kako se zove, ali nije odgovorio. Mama me zagrlila i cijelu me pregledala. U desnoj je ruci držala moje bijele gaćice. Onda je, pipajući me, primijetila da nosim druge gaćice. Podignula mi je uniformu jednim jedinim pokretom: bilo je to toliko grubo i prosto, pred svima, da sam morala napraviti nekoliko koraka unatrag da ne padnem. On je pogledao mene, ja sam pogledala njega. Kad je mama ugledala crne gaćice, viknula je: „Kurvin sine, kurvin sine!”, a tata je skočio na njega i pokušao ga udariti. Zaštitari su ih pokušali rastaviti. Ja sam potražila papirić u džepu, strpala ga u usta i, dok sam ga gutala, tiho sam ponovila njegovo ime, nekoliko puta, da ga nikada ne zaboravim.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License